ROSKIES / LIT 5921

אפן גרענעץ.

אפן גרענעץ פון יישעוו און מידבער דרייט זיך עפּעס א בריע א פארשטעלעניש ארום, די וואך און די מידבער־גרענעץ היט, און טאָמיד איז מיט היטן און מיט וואכן באשעפטיקט.

— וואָס ווארט זי פון דער מידבער?

— עמעצער דארף אָנקומען און זיך באווייַזן פון דאָרט — זאָגט זי.

— ווער?

האלט זי זיך אוף פון זאָגן... אָבער אז מ׳שטייט צו איר צו, א סאָף־טאָג אמאָל, אז פון וואכן און אומגיין איז מיד, און פון לאנגן זיך ארומדרייען און פון אָנגעשטרענגטן ארויסקוקן — שווי־פארמאטערט; און זי זעצט זיך אף א שטיין דאן צו, און איר פּאָנעם איז פארזאָרגט און מיט טרויער צו דער מידבער געווענדעט; אז מ׳טרעפט זיך דאן בא איר און מ׳לאָזט זיך צו איר שטיין און צו איר צופוסנס אראָפּ און מ׳טוט בא איר — „אף וועמען ווארט זי״ — א פרעג, — אויסדרייען דרייט זי זיך דאן מיטן פּאָנעם צום פרעגער, מיט אירע אויגן טוט אפן פרעגערס פּאָנעם און אף אים איינגאנצן א קוק, און דאן, אָפּקוקנדיק, קערעוועט זיך ווידער צו דער מידבער אויס, קערעוועט זיך אויס און ס׳זאָגט ארויס פון איר:—

— אף וועמען ווארט איך? אפן קעמל מיט די צוויי האָרבעס פון דער מידבער.

— און וואָס ברענגט מיט זיך דאָס קעמל?

— נישט קיין רייַטער און נישט קיין צוים־האלטער. נישט קיינע סכוירעס און קיינע נישט מאסאָעס, נאָר צוויי ליכט אף די האָרבעס...

— וואָס הייסט עס?

דאן דערציילט די בריע:—

— ווייַט אין דער מידבער איצט, אונטער איינעם א זאמד־בארג א ריזיקן, וווינט א ריז און א לעצט־פארבליבענער. געשווירן האָט זיך דער ריז, ער וועט דעם וועג צוריק צו זייַן עלטערן־שטאם געפינען, ער וועט אויך זייערע געטער און זייערע טעמפּלען אויסגראָבן, ער וועט זיי אומקערן און זייער מעמשאָלע אופשטעלן. האָט ער שוין אָבער א האלבע וועלט אף גיין געפּאטערט, און ביז ער האָט זיך אין דער מידבער געטראָפן, און ביז ער האָט זיך צו יענעם בארג צוגעשלאָגן... און זאָגן האָט מען אים געזאָגט, אז אף יענעם בארג האלטן זיך אוף די געטער, און דערציילן האָט מען אים דערציילט, אז אין א פארנאכט אמאָל, ווען דער בארג פארטונקלט און מיט נאכט פארבלאָזן ווערט, פאר א שטורעם און פאר א נאכטישן אין דער מידבער, קאָן מען זיי אפן הויכן שפּיץ, אף זייערע שטעקנס אָנגעשפּארט און אין זייערע מאנטלען איינגעהילט, זען. האָט ער זיך באזעצט סונונטן און לאנג ארופגעקוקט אפן בארג. האָט ער זיי נאָך ביז איצט נישט געזעען. און גארן גארט ער זיי און ווארטן ווארט אומגעדולדיק, און אלע פארנאכט פארן בארג און פאר זייַן צופוסנס קניט, דעם קאָפּ ארוף און צום בארגס הייך פאריסן, און ער קוקט זיך זייַנע אויגן אויס, און קיין שאָטנדל גייט נישט פארבייַ זייַנע אויגן, און קיין מינדסטער ריר ווערט פון זייַן געהער און פון זייַן אויער נישט דורכגעלאָזט. האָט ער אָבער זיי נישט געזעען און נישט געהערט א צייַט. נאָר איינמאָל, אין אן אָוונט אמאָל, נאָך לאנגן קניען און נאָך לאנגן קוקן אָנשטרענגטן, האָט פון שפּיץ פון בארג און פון זייַן העכסטער הייך א קאָל דערהערט, און דאָס קאָל האָט אזוי געזאָגט:—

— „ריז, דו וועסט דייַן געטערס מעמשאָלע נישט אומקערן און דייַן פּאָטערס שטאם נישט געוועלטיקן מאכן, ביז דו וועסט דיר נישט קיין פּאָר געפינען און ביז דו וועסט נישט פון זיך און פון איר א נייַעם דאָר אופשטעלן״...

האָט עס אויסגעהערט דער ריז, האָט ער זיך פארטראכט: און ווו זאָל ער זיך א פּאָר געפינען, אז פון ריזן־שטאם איז ער דער לעצטער, און צו וועמען וועט זיך ווענדן, אז דער מין זייַנער איז שוין אויסגעשטאָרבן, און אין יישעוו איז מען נישט גלייַך צו אים, און אין יישעוו האָט מען אף אים, ווי אף אן אָנגעשעעניש און ווי אף א ווילד־קאדמוינים איבערבלייַב געקוקט... און אז ער איז דעם יישעוו דורכגעגאן, האָט ער מיטן קאָפּ די זון פון יישעוו פארשטעלט, און אז ער האָט דורך דעם יישעוו דורכגעשפּרייַזט, האָט ער מיט זייַנע פיס כורבוינעס און אומגליקן אָנגעמאכט: און וועלדער אוןביימער האָט ער אוועקגעלייגט, און שטעט און פעלדער האָט ער צעטראָטן, און מענטשן האָט ער צו מילבן געמאכט, און מענטשן האָבן זיך פאר אים אין ערד־לעכער און אין שטיין־שפּאלטן פארשטעקט. האָט ער אזוי געטראכט, און צו וועמען זאָל ער זיך ווענדן, און בא וועמען זאָל ער אן אייצע פרעגן, און דאָס קאָל פון בארג האָט זיך דאָך נאָר איינמאָל גערעדט, און דאָס קאָל פון בארג האָט ער שוין מער פון דאָרט נישט פארנומען. איז ער אין גרויס צאר געווען. און

At the Border

On the border between the settlement and the desert, there is some sort of creature, a monster, walking about, keeping watch and guarding the border, and always absorbed in watching and guarding.

What is she awaiting from the desert?

"Someone has to come and appear from there," she says.

Who?

She refuses to say . . . . But if someone urges her, toward the end of the day, when she's weary of watching and walking, and exhausted from strenuous expectation, and she sits on a rock and turns her worried and mournful face to the desert; if someone then sees her and goes to her rock and sits at her feet, and inquires who she is waiting for—she turns her face to the inquirer's face and stares at him, and then turns her eyes back to the desert, turns away, and speaks from within herself:

"Who am I waiting for? The camel with the two humps from the desert."

And what is the camel bringing?

"No rider, no rein-holder, no goods and no load; just two candles on his humps . . . ."

What does that mean?

And the creature tells her story:

Deep in the desert now, beneath a gigantic mountain of sand, there lived a giant, the last of his kind. The giant had sworn he would find the way back to the tribe of his fathers, he would dig out their graves and their temples, he would bring them back and restore them to power. But he wandered through half the world, in vain, until he found himself in the desert, until he made his way to that mountain . . . . He was told that the gods are living on that mountain, and he was informed that on certain evenings when the mountain is darkened and shrouded in night, in the midst of a storm, a nocturnal tempest in the desert, you can see them on the high peak, leaning on their staffs and wrapped in their cloaks.

And so he settled beneath the mountain, staring and staring up at the peak, and he still has never caught sight of them. And fervently he yearns for them and eagerly he waits for them, and every evening he kneels at the mountain, at its foot, with his head turned up high, and stares his eyes out, and not the least stirring goes past his hearing or bypasses his ear. But in all this time, he has never seen them and never heard them.

It was only once, it was an evening, after long staring and the long strain of kneeling, that he heard a voice from the peak of the mountain and the highest height, and the voice said:

"Giant, you will never bring your gods back to rule, and never restore your father's tribe, until you find yourself a mate, and the two of you have a new generation . . . ."

The giant heard these words, and he wondered:

Where could he ever find a mate if he were the last of his giant race, and to whom could he turn if his kind had died out, and no one was like him in the villages, and they looked on him as an ancient thing from the furthest bygones, a vestige of the most distant times . . . . And whenever he strode through a settlement, his head would hide the sun from the people, and whenever he trod through a settlement, his feet would leave havoc and ruin: and he stomped on forests and trees, and trudged on towns and fields, and turned men into mites, and the people would hide in holes in the ground and cracks in the rocks.

And he wondered:

Where could he turn, and whom could he ask?

And the voice of the mountain, it only spoke once, and he never heard the voice again. He was full of sorrow. And he looked all around, on all sides of the desert: perhaps somebody might come to him, after all, and perhaps somebody might emerge in the distance, after all. But the desert was—desert and nothing else. So he sat there, lonesome, in his place, and kept his eyes in the remoteness, and he found nothing outside himself, and outside the skylines and the heavens, in all that vastness he didn't even sight a bird.

אף אלע זײַטן אין דער מידבער האָט ער זיך ארומגעזועען: און עפשער וועט עמעצער דאָך צו אים קומען, און עפשער וועט זיך עמעצער דאָך פון דערווײַט באווײַזן. איז אָבער די מידבער—מידבער און מער נישט געווען, איז ער אזוי עלנט אף זײַן אָרט געזעסן און די אויגן צו דער ווײַטקײַט געהאלטן, האָט ער אויסער זיך נישט געפונען ארום זיך גאָרנישט, און אויסער האָריזאָנטן און הימלען אף זייער ווײַט—קיין פויגל נישט באמערקט. האָט ער ווידער געווארט א צײַט, ביז איינמאָל און ווי ער איז אזוי פארזאָרגט געזעסן, און פארשאַרט און פארומערט געווען, אזוי האָט ער פון דער הייך און איבערן קאָפּ בא זיך עפּעס פליגל און א גערויש דערהערט. האָט ער דעם קאָפּ אופגעהויבן, האָט ער דערזעען: — א פויגל און פון א פארנעם א היפשן האָט הויך און איבער דעם קאָפּ זײַנעם א ראָד געמאכט, ארום־און־ארום געשוועבט און ווי אין אן אָנגעצייכנטן קרײַז זיך געהאלטן, און דאן,און זיך אראָפּגעלאָזט פון דער הייך, זיך פארהאלטן נידעריק און שטיין געבליבן פון שוועבן. און דער פויגל האָט אויסגערופן:

— „ריז, נישט גיזאָרגט און נישט געטרויערט, דײַן פּאָר איז דיר שוין אָנגעגרייט, דײַן פּאָר ווארט שוין אף דיר, אָבער דײַן פּאָר איז זייער ווײַט פון דיר, און צו איר, און צום אָרט, ווו זי געפינט זיך, וועט דיך אָט דער בריוו פירן"...

און דאָ האָט דער ריז פונעם פויגל און צו די פיס פאר זיך א בריוו אראָפּפאלן געזעען, א פארמאכטן און א פארזיגלטן, און ער איז אף דער ערד אראָפּגעפאלן. האָט ער זיך אָנגעבויגן און אים אופגעהויבּן, האָט ער אים אופגעכאסמעט און אין אים לייענען גענומען, און אָט וואָס דער ריז האָט דאָרט אויסגעלייענט:

„צום לעצטן פון די ריזן, ווו ער זאָל נישט זײַן און ווו ער זאָל זיך נישט געפינען, — צי אפן יאם, צי אף יאבאָשע, צי אין יישעוו, צי אין דער מידבער, — פיל שאָלעם, בראָכע און טײַערקײַט! צו־וויסן געבן קומען מיר אים, אז אפן עק פון דער מידבער, דאָרט ווו די וויסטעניש קומט צום יאם שוין צו, אף ברעג און אף שטיינער דאָרטיקע, איז אונדז א איבערבלײַבונג און נאָך פון אמאָל פארבליבן. און געקעניגט האָבן דאָרט אונדזערע עלטערן לאנג, און ביז זיי זײַנען אויסגעשטאָרבן, און ביז זיי האָבן זיך איינס דאָס אנדערע אין געשלעגן אויסגעראָטן, איז אונדז איצט פון גאנצן ריזן־שטאם נאָר איינע א טאָכטער פארבליבן; און וווינען ווױנט זי אין טורעם אין אלטן, מיט זיי דרײַ פענצטער, וואָס איינס איז צום יאם געווענדעט, דאָס צווייטע צו דער יאבאָשע, און דאָס דריטע — הויך און צום הימל אויבן. און זאָגן האָט זי צו זאָגן, און הערשן הערשט נאָך איצט: אף דער וואסער און אף די פיש פון וואסער—אין יאמים, אף ערד און אף בעהיימעס און כײַעס פון ערדן—אף יאבאָשעס, און אף ווינטן און שטורעם־ווינטן און אף אלערליי פויגלען—אין דער לופט פון אויבן. און אלע הערן זיך צו איר צו, און אלע באפוילן פאָלגן, און זי אליין אירע געטער פאָלגט און זייערע געבאָטן היט. האָבן איר די געטער געזאָגט: וואָס וועט זי זיצן און וואָס וועט זי אויסזיצן, אז איזן איז די לעצטע, און דער קייסער־טורעם האלט אין אלט ווערן, און קיינער פאריכט אים נישט, און אין זײַנע ווענט האָבן זיך שוין האָלץ־ווערים באוויזן, און אומעטום איז שוין געלעכערט... און איזן איז זי יונג, אָבער איר יוגנט גייט אומזיסט אוועק, און איר לײַב איז קרעפטיק, און פון איר מוטערלײַב קאָן א ריזן־דאָר ארויסקומען, האָבן זיי איר געייצעט: אזוי ווי זיי ווייסן און אף זיכער, אז א ריז איז נאָך פארבליבן — צי אף יאם, צי אף יאבאָשע, נאָר ערגעץ איז פאראנען, און אויך ער איז אין איר לאגע, און אויך ער איז דאָרט אן איינציקער, און גארן גארט א צווייטע העלפט, און זוכט און האָט קיין פּאָר נישט—זאָל־זשע זי אים אָפּזוכן און צו זיך אין טורעם ברענגען... האָט זי געפאָלגט די געטער, האָט זי זיך צו אלע פויגלען און צו די פלינקסטע און צו די געניטסטע געווענדעט, האָט זי זיי פאָרגעלייגט און געפרעגט: ווער וועט זיך דעם ריז נעמען אָפּזוכן? האָט זיך איינער און דער געשיקטסטער אַרויסגערופן, ארויסגערופן און אף זיך דאָס שליכעס גענומען. האָט אים די קייסער־טאָכטער א בריוו מיטגעגעבן, אף דער וועלט צו פליִען און דעם ריז אָפּזוכן, אף יאמים און אף יאבאָשעס — און קיין אָרט זאָל נישט פארפעלן — און אָט צו דיר, וואָס דו לייענסט איצט דעם בריוו, און אָט צו דיר, פאר וועמען ער איז איצט צו די פיס געפאלן, איז ער פון דײַן איינציקער פּאָר און פון דער ריזן־טאָכטער באשטימט, און די ריזן־טאָכטער זאָגט: קום צו מיר... ליבע און טײַערקײַט ווארט אף דיר, און אף דײַן קומען, אף דיר דעם איינציקן און אף דיר דעם געווארטן פון לאנג".

אָפּגעלייענט, האָט דער ריז דאן נאָכאמאָל ארום און צום פויגל־אָרט זײַן קאָפּ אופגעהויבן, איז דער פויגל ווידער אף יענעם אָרט און ארומשוועבנדיק געווען, האָט זיך צו אים געווענ־

Again he waited for a while, until one day, sitting there, uneasy and stubborn and gloomy, he suddenly heard, aloft and overhead, something like wings, a rustle. He lifted his head and saw: A bird, enormous, high overhead, swooping and wheeling, around and around, gliding, and holding himself as in a prescribed circle, and then, descending from his height, and pausing low, and stopping its flight. And the bird called out:

"Giant, don't worry. Giant, don't grieve. Your mate is ready for you now, your mate is waiting for you, but your mate is very far from you. And to her, and the place where she is, this letter will lead you . . . ."

And the giant saw, from the bird, down to his feet, a letter fall, sealed and shut, and drop to the earth. He bent down and picked it up, and broached the seal and began to read, and this is what the giant read:

To the last of the giants: Wherever he may be and wherever he may find himself, whether at sea, or on land, in a settlement, or in the desert: Peace, and blessings, and affection. We come to inform him that at the edge of the waste, there where the desert comes to the sea, on the shore and on the rocks, we have a relic, a ruin from the past. Our fathers ruled there for eons, until they died out, wiped one another out in battle. All that remains of our giant tribe is one daughter: and there she lives in the ancient tower, with three windows, one facing the sea, one facing the land, and the third—facing high to the heavens aloft. And she has her say, and she has her way: over the water, and the fish in the water—in seas; over the earth and the creatures of earth—the dry land; and over the winds and the gales and all manner of birds—in the air, aloft, and all of them listen to her, and they heed all her orders, and she herself obeys her gods and observes their commandments.

Now the gods have said to her: Why should she sit there, and just sit and sit, for she is the last, and the imperial tower is growing older, and no one will fix it, and wood-worms have gnawed into its walls, and all its parts are full of holes . . . . And she still is young, but her youth is vanishing in vain, and her body is strong, and her womb could give birth to a race of giants.

So they counseled her: They knew for sure that a giant is left—at sea or on land, but somewhere for certain, and he is in the same situation, and he too is all alone, and longing for a second half, and looking, and not finding a mate—why not seek him out and bring him back to the tower?

She heeded the gods, and addressed all the birds, the speediest and the canniest, she asked them and she questioned them:

"Who will try to find the giant?"

One bird, the most skillful, called out and took the mission. The emperor's daughter gave him a letter, to fly through the world and seek the giant, in oceans, in lands, and not miss any place—and now to you, who are reading this letter, to you, at whose feet the letter has fallen, it comes from your only mate, from the giant daughter, and the giant daughter says: Come to me . . . . Love and affection wait for you, for you and your coming, for you, the only one, and the long awaited.

Having finished reading, the giant again looked up at the bird and his place, and the bird was gliding around his place, and so the giant asked him a question:

"How can I reach the giant daughter?"

"On foot."

"And in what direction shall I turn my feet?"

"There where the bird shall fly away."

And the bird soared up from flying low and made several wheels around his head, and then, having wheeled, he flew off to one side, toward a point on the horizon—and flew away. And the giant stood up from where he was sitting, turned, and then, before his first step, he turned for a last time to the mountain, to its height and its peak, and he looked and said:

"Mountain, I promise and I swear: As I have rested beneath you and at your feet, thus will I have my gods rest above, on your highest heights, and I give you my word and I swear an oath, that the first-born son, the first child to emerge from my loins, shall be given to you as an anchorite, as the first priest and devoted servant on the mountain . . . ."

Having spoken, the giant put down his foot—the giant did a day's walking—and the second foot—a second day's walking—then the first foot again—and in the middle of the desert, the giant stumbled upon a tent . . . of poles and sticks and sheets and rags . . . . And the whole construction looked like a frail booth hugging the earth, and in the middle of the desert and in great loneliness it aroused pity . . . . The tent was very small, and the giant wouldn't even have noticed, but then a manikin appeared at the door and at the hole, crouching as though emerging from earth, and shrouded he was and wrapped in a dark cloak, from head to foot and back again, and no face and no eye came into sight, and the giant was amazed: Who can this be and what is he doing here in the desert? He bent over, and called down, and cried out:

דעט דער ריז און בא אים אזוי געפרעגט:

— און ווי אזוי קומט מען צו דער ריזן־טאָכטער?

— מיט די פיס.

— און ווו אהין זאָל איך מײַן וועג אָנריכטן?

— אהין, וווהין דער פויגל וועט אָפּפליִען.

און דער פויגל האָט זיך פון זײַן נידעריק־האלטן אין דער הויך אופגעהויבן און נאָכאמאָל עטלעכע רעדער ארום ריז און ארום זײַן קאָפּ געמאכט, און דאן, און אָפּרעדלענדיק, האָט זיך צו איינער א זײַט און צו א האָריזאָנט איינעם אוועקגעלאָזט און — אוועקגעפלויגן. האָט זיך דאן אויך דער ריז פון זײַן זיך אָרט אופגעשטעלט און מיטן פּאָנעם אהין, וווהין דער פויגל אי אָפּגעפלויגן, זיך געווענדעט, און דאן, און פארן ערשטן פוס אוועקשטעלן, האָט זיך צום לעצטן מאָל צום בארג אויסגעדרייט: צו זײַן הייך און שפּיץ א קוק געטון און אזוי געזאָגט צום בארג,

— בארג, איך זאָג צו, און כ'באשווער זיך: אזוי ווי איך האָב דאָ אונטן און בא דײַן צופוסנס גערוט, אזוי וועל איך פון אויבן און אף דײַן העכסטער הייך מײַנע געטער רוען מאכן, און איך זאָג אויך צו און גיב א ניידער, אז דער ערשטער זון, וואָס וועט געבוירן ווערן, דאָס ערשטע קינד, וואָס וועט פון מײַנע לענדן ארויסגיין, וועט צו דיר פאר א נאָזיר אָפּגעגעבן ווערן, פארן ערשטן קויהען און געטרײַסטן דינער צום בארג...

אָפּגעזאָגט, און דער ריז האָט דעם ערשטן פוס אוועקגעשטעלט — דער ריז האָט איין טאָג גאנג געמאכט, דעם צווייטן וס—א צווייטן טאָג גאנג, נאָכאמאָל דעם ערשטן — און דער ריז האָט זיך אין דער מידבער־מיט אין עפּעס א געצעלט אָנגעשלאָגן... פון שטעקנס און פון דרענגלעך און פון לײַלעכלעך און מאטעס... און דאָס גאנצע געבײַ האָט שוואך־סוקעדיק און בא ער ערד אויסגעזעען, און אין מיטן דער מידבער און אין גרויסן לנט פון דער מידבער גרויס ראכמאָנעס געוועקט... איז דאָס עצעלט אָבער זייער קליין געווען, וואָלט דאָס דער ריז נישט אמערקט אפילע, האָט זיך אָבער פון דער טיר און פון דער לאָך ן געצעלט עפּעס א מענטש ארויסגערוקט, אן אײַנגעבויגענער ן ווי פון דער ערד אופגעגאנגען. און אײַנגעהילט איז דער ענטש געווען און מיט א טונקעלן מאנטל פארוויקלט, און פון אָפּ ביז די פיס אינגאנצן, און קיין פּאָנעם און קיין אויגן שט ארויסגעזעען. האָט אים דער ריז דערזעען, האָט ער זיך ארכידעשט: ווער קאָן דאָס זײַן און וואָס טוט ער אין דער דבער דאָ? — האָט ער זיך אראָפּגעבויגן, האָט ער אראָפּגערופן ן אויסגעשריגן:

— ווער איז דאָרט?

— דער קרעציקער—האָט א קאָל פון דר'ערד, א פארדומפּנס, שוואכס און פון אונטערן מאנטל־פארוויקלטקײַט אָפּגעססערט.

— און וואס טוט ער אין דער מידבער דאָ?

— אין יישעוו איז קיין אָרט פאר אים.

— און פונוואנען קומען די קרעץ צו אים?

— פון דער ריזן־טאָכטער, וואָס אין עק מידבער וווינט.

— וואָס רעדט ער?

— זאָל ער זיך צו אים אָנבויגן, זאָל ער זיך צו אים צובויגן, ער האָט קיין קויעך נישט, ער קאָן נישט הויך שרײַען...

און דער ריז האָט זיך צו אים אָנגעבויגן און א האלבן קערפּער און דעם קאָפּ צו אים אראָפּגעלאָזט, און דער קרעציקער האָט אָנגעהויבן, און דער קרעציקער האָט אזוי דערציילט:—

— באם עק מידבער און באם ברעג פון יאם איז א פאלאץ פאראן, וווינט דאָרט א ריזן־טאָכטער א לעצטע, פון אלטן ריזן־שטאם א פארבליבענע, — וווינט אן עלנטע און האָט קיין פּאָר נישט. גייט איר יוגנט אין אומעט און אין איינזאַמקײַט פארבײַ, פארברענגט זי עלנט און מיט די ווענט די צײַט, דרייט זיך ארום און האָט קיין פריידן נישט, פון טאָג ביז נאכט, און ווייס נים וואָס צו טון מיט זיך... איז איר אָבער ביערושע מאכט פארבליבן, האָט זי נאָך ביז הײַנט צו טאָג אף אלע פויגלען צו זאָגן, הערן זיי זי, ווי אירע עלטערן אמאָל, הערן, דינען זי און אירע באַפוילן פאָלגן. האָט זי זיי צונויפגערופן און דעם בעסטן אין דעם געשיקטסטן געשיקט, זאָל ער גיין און זאָל ער פליִען און זאָל ער פון עק וועלט איר איר באשערטן און איר ריז ברענגען. איז ער געפלויגן און געפלויגן, האָט ער געזוכט א צײַט און קיינעם נישט געפונען, און לעסאָף און אהיים זיך שוין אומקערנדיק, האָט זיך מיט מיר און אין וועג זיך געטראָפן. בין איך דאן יונג און אויך א ריז געווען, און אויך איך האָב מײַן פּאָר געזוכט, און אויך איך דאן — מײַן צווייטע העלפט. בין איך אים געפעלן געוואָרן, האָט ער מיר פאָרגעלייגט און זײַן הארנטע אויסגעלויבט, האָט ער מיר פון איר פיל דערציילט, און פון איר לעבן און פין איר עלנט אין פאלאץ — בין איך באשטאנען און נאָכן פויגל זיך געלאָזט, בין איך צו איר געקומען, צו איר יוגנט און צום וווינונג אירן, און ליב פון איר אופגענומען געוואָרן, האָב איך זיך באזעצט בא איר און א צײַט בא איר אָפּגעוועזן, האָב איך זיך באקאנט מיט איר און איר מאן און איר האר ווערן

"Who's there?"

"The leper," a voice from the ground, dull and faint, from under the wrapping of cloak, replied.

And what was he doing here in the desert?

There was no place for him in the settlement.

And how had he gotten his leprosy?

From the giant daughter, at the edge of the desert.

What was he saying?

Let the giant bend over, let the giant bend down to him, he had no strength, he couldn't shout.

And the giant bent over to him, lowered half his body and his head, and the leper told him:

At the edge of the desert, on the shore of the sea, there is a palace, and a giant daughter lives there, the last one, left over from the giant race. She lives there lonesome, without a mate. Her youth is passing in grief and solitude, she spends her time alone with the walls, wanders about, and her life is bleak, from day to night, and she doesn't know what to do with herself .... But she still has hereditary power, and say and sway over all the birds, and they listen to her as they did to her parents, and serve her and carry out her commands. And she called them together and sent out the best and the nimblest, to go and fly and bring back her promised mate, her giant, from the ends of the earth.

So the bird flew and flew, and sought and sought, but found no one, and just as he was about to turn back, he ran into me on a road. At the time, I was young, and a giant too, and I was looking for my mate, and I was seeking—my other half. The bird liked me, and he suggested and praised his mistress, and told me a great deal about her, and about her life and loneliness in the palace—so I agreed and followed the bird, and I came to her, to her youth and her home, and she welcomed me lovingly, and I settled there and I stayed with her, and I got to know her, and prepared to become her husband and master.... And then at last I became her husband. It happened one night, when the moon was ruling the sky and the sea, and the moon was shining into our rooms, and I was together with her, and no other creature but us in the palace. I saw her then: in the moonlight, and on the bed, and I was terror-stricken, and she stared in silence, and her eyes were cold and her face was thoughtful, and she looked as if she were somewhere else, and didn't notice me at all.... And then I turned to her and I asked: What was she thinking, and what was she musing? But she didn't reply. So I asked again: What was going on in her and why did she look like that and whom was she thinking about? She answered: "About another and a better one, and not about you, who are lying here."

"What do you mean?" I asked her.

"Just that!" she answered reluctantly, and ignoring me.

"Why?"

"You're small and leprous."

And so it was! As she spoke, and I looked at myself, I saw how small and trivial and useless I was at her side, unnecessary and alien, as though somebody had left me behind there. And she was beautiful and extraordinarily calm, and she lay there quietly, and I lay at her side, covered with leprosy ....

And I leaped up and left the bed and left her lying. And I looked at her and at her indifference and at her aloofness, and her repulsion and her it's-all-the-same-to-me at my leaving. I stared at her for a while, stared and understood: A sorceress! A sorceress had bested me. I left the room, and I left the palace, and came out into the open, and walked down to the sea, and stood before the sea and the moon's domination. I looked at the sea: By the shore, where the water wasn't deep, a camel was standing with all fours in the water, up to his knees, and his head turned away, silently gazing, his mouth not chewing, absorbed in himself and in his thought.

I walked over to the camel. In my misery, I found him as a friend, and in my sorrow—a kin in water. I asked him then:

"What do you think, camel?"

"I think it's not the first time, I think you're not her first."

"What can I do?"

"Go into the desert."

"And then?"

"Keep others like you from coming here, from taking this road."

And I listened to the camel, and I got on his back, and he took me from the sea and the shore, and off to the sand, and to the desert. And I settled here in a tent, and I warn all the wayfarers and travelers going there—I warn all of them.

נעגרייט זיך... בין איך לעסאָף אויך איר מאן געוואָרן. און געווען איז דאָס א באנאכט אמאָל, און א לעוואָנע האָט דאן אפן הימל און אפן יאם געהערשט, און די לעוואָנע האָט דאן אויך צו אונדז אין פענצטער אריינגעשײַנט, און איך בין מיט איר אינײנעם געווען, און אויסער אונדז אין פאלאץ קיין בריִע. האָב איך זי דאן דערזעען: בא דער לעוואָנע און אפן בעט ליגנדיק, און איך האָב זיך דערשראָקן. און זי האָט געשוויגן און שטיל נאָר מיט די אויגן געקוקט, און אירע אויגן זײַנען קאלט געווען און דאָס פּאָנעם אירס פארטראכט דאן, און אינגאנצן ווי נישט קיין דאָרטיקע, און מיך ווי נישט באמערקט גאָר... האָב איך זיך דאן געווענדעט צו איר און בא איר א פרעג געטון: וואָס טראכט זי און וואָס איז בא איר אפן זינען? — האָט זי מיר נישט געענטפערט. האָב איך זי נאָכאמאָל געפרעגט: וואָס איז מיט איר און וואָס זעט זי אויס אזוי, און פון וועמען איצט טראכט זי? — האָט זי מיר אָפּגעענטפערט: „פון אן אנדערן און א בעסערן און נישט פון דיר, וואָס דו ליגסט דאָ"...

— וואָס הייסט—האָב איך בא איר געפרעגט.

— אזוי!—האָט זי אף מיר נישט קוקנדיק און ווי נישט ווילנדיק געענטפערט.

— פארוואָס?

— דו ביסט קליין און קרעציק.

און בעעמעס: ווי איך האָב זיך נאָך אירע ווערטער ארום זיך ארומקוקן גענומען, אזוי האָב איך דערזעען: ווי קליין און נישטיק בין בא א זײַט בא איר און ווי א איבעריקער געלעגן, ווי א נישט־באדארפטער און א פרעמדער און ווי פון עמעצן דאָ איבערגעלאָזט געוואָרן; און זי איז שיין געווען און אן אומגעוויינלעכע רו דאן פארמאָגט, און זי איז שטיל געלעגן און איך בא דער זײַט פון איר און דערצו נאָך מיט עפּעס א קרעציקײַט אזוא באדעקט... בין איך אופגעשפרונגען, בין איך פון בעט אראָפּ און זי ליגן געלאָזט. האָב איך נאָך אף איר א קוק געטון און איר גלײַכגילטיקײַט און איר פארפרעמדקײַט געזעען, און איר מיעס־געפיל און איר אלץ־איינס־צו־זײַן צו מײַן אראָפּגיין. האָב איך זי...

מאכשייפע! א מאכשייפע האָט מיך באהערשט!.. בין איך באלד ארויס פון צימער, בין איך דאן אויך פון פאלאץ ארויס און אונטערן פרײַען הימל געקומען, בין איך צום יאם דאן צוגעגאנגען און פאר אים און פאר זײַן לעוואָנע־הערשאפט זיך געשטעלט. האָב איך דערזעען דעם יאם: באם ברעג און דאָרט, ווו די וואסער נישט טיף איז נאָך, איז א קעמל און מיט אלע פיר אין וואסער געשטאנען, ביז די קניִען אין וואסער און דעם קאָפּ פאַריסן, און שטיל און אזוי קוקנדיק, האָט נישט מיטן מויל געקײַט, און נאָר מיט זיך און ווי מיט עפּעס א מאכשאָווע פארנומען געווען. בין איך צוגעגאנגען צום קעמל, האָב איך אים אין מײַן עלנט, ווי א פרײַנט געפונען, און אין מײַן צאר דעם דעמאָלטיקן — א נאָענטן אין וואסער. האָב איך זיך געווענדעט צו אים און אים אזוי געפרעגט:—

— און וואָס מיינסטו, קעמל?

— כ׳מיין, ס׳איז נישט דאָס ערשטע מאָל, כ׳מיין, ביסט נישט דער ערשטער אירער.

— איז וואָס טון?

— אין דער מידבער אָפּגיין.

— און וואָס?

— און אנדערע אזוינע ווי דו, זאָלסט פון וועג און פון אהער־צו־גיין אומקערן.

און איך האָב געהערט דאָס קעמל, און איך האָב זיך דעם אפן רוקן ארופגעזעצט, האָט דאָס מיך פון יאם און פון ברעג אָפּגעפירט און אפן זאמד ארופגעהויבן, האָט דאָס מיך דערנאָך אין דער מידבער געבראכט, האָב איך זיך דאָרט אין געצעלט באזעצט, באזעצט און אלע דורכגייענדיקע און אלע אהין־זיך־לאָזנדיקע פון אהין־צו־גיין וואָרן — און דאָס אינגאנצן.

און דער קרעציקער האָט זײַן דערציילן פארענדיקט, און דער קרעציקער איז שטיל אזוי אונטער זײַן מאנטל־אײַנגעהילטקײַט געבליבן, און אזוי און אנשוויגן־ווערנדיק, פארשטעלט און מיט קאָפּ אראָפּגעלאָזטן, האָט מיט קערפּער און מיט שטיין שטומען אפן ריז און אף זײַן איבער־אים־שטיין געווארט.

— און וואָס זאָל איך איצט טון, זאָגסטו?

— נישט גיין.

— און דער פויגל, וואָס רופט?

— איז פון אירע שעליכים.

שטיל און אייניקע מינוטן, און דער ריז האָט זיך דאן פון זײַן אָנגעבויגן־שטיין אופגעשטעלט, און דעם קאָפּ צום האָריזאָנט און אהין, ווו דער פויגל איז אַוועקגעפלויגן פריִער, געקערעוועט. האָט ער אים געזוכט און מיט די אויגן אים אויסגעזעען, איז ער נישט געווען און פון ערגעץ זיך נישט באוויזן, איז דערנאָך אזוי א שטיקל צײַט פארבײַ. איז ער פון ווײַט צוריק צו פליִען געקומען, אָנגעפלויגן און ארום ריז זיך דרייען גענומען.

And the leper finished his story, and the leper fell silent, remaining in the shroud of his cloak, and in his stillness and concealment, and with his head drooping, and with his body and his muteness, he waited for the giant who stood overhead.

"And what would you tell me to do now?"

"Don't go."

"And the bird who's calling?"

"He's her messenger."

Silence and several minutes. And the giant straightened up from his bending, and turned his head toward the horizon, to where the bird had taken its course. He looked for him and his eyes peered out, but the bird was nowhere and didn't appear. And then time passed. And the bird came flying from far away, flying and circling around the giant.

"What did you want, giant?"

"To know the truth."

"About what?"

"About the giant daughter and your mission."

"It's the truth."

"And what about what the leper said?"

"What can a leper say?"

"And proof?"

"The camel."

"Where?"

"Here."

And a camel appeared next to the giant, in the desert and in the middle, and the camel's neck was craned, and his head and face were turned toward the edge of the sky. And the camel was pensive and seemed to be ready for something, waiting for the giant, for his questions, to reply and respond.

"And you, camel, what do you have to say about the leper?"

"I don't know him."

"And who brought him here?"

"Not I, nor my like, nor my kind."

"Leper!" screamed the giant, lifting his foot to the leper's head and body, and holding him ready: "Leper!" His voice screamed louder, and all at once, with all his strength, he brought down his foot.... And the leper was wiped into nothingness, and the giant brought down his tent and booth, and his rags and his poles as his tombstone and—let him lie there, and never tell lies again, and the giant set out again on his journey.

And when the giant had walked in the desert a day or two, encountering no one, and the desert didn't end, with no issue in sight, he sat down one evening on the road, lay down on the sand, and called out and invited the bird, his escort, guide, and harbinger, for the evening: "Bird, appear!"

The bird emerged from a remote edge of the sky and from flying back, in the darkness and with weary wings, and keeping low, in the final glow of the desert, he flew over to the giant, flew up and asked:

"What do you want, giant?"

"To ask how far it still is to the giant tower."

"It's not so far, you can start preparing."

"For what?"

"For the night and for bed. Lie down."

And when the giant lay down, stretching his legs and limbs the length of the desert, closing his eyes and slowly yielding to sleep and the thoughts of sleep, and slowly dozing off, he began to dream:

The mountain abandoned by the gods was coming to life again. On the height and on the peak, a temple appeared, new and reconstructed, and refurbished, and opened as for a festivity.... And now the night was coming on, and outside there was darkness and gloom, but inside the temple was bright and radiant, and through the windows the festivity was shining upon the mountain and through the night.... And for the moment, the temple was empty. But then a man appeared on the threshold, a servant, and he opened the portal, and opened the temple, for those who were to come and enter—let them in. And now they were coming from the mountain, from all its sides and from the bottom, over stairways and footpaths, and all with candles in their hands, shielding the lights from the wind and from snuffing.

The people went up and came to the temple, and gathered at the entrance, and quietly stepped indoors. And the climbers increased, and women and children, and the old were led by the young, and they all went into the temple's brightness, and they all gathered with their candles. And then, in the temple, at pulpit-height, by the eastern wall, facing the entrance, an old priest appeared, dressed in white. He quietly stood before the crowd, stood there and spoke to the crowd:

— און וואָס האָסטו געוואָלט, ריז?
— דעם עמעס וויסן.
— פון וואָס?
— פון דער ריזן־טאָכטער און פון דײַן שליכעס.
— ס'איז עמעס.
— און דער קרעציקער וואָס זאָגט?
— וואָס א קרעציקער קאָן זאָגן.
— און א סימען?
— איז דאָס קעמל.
— ווו?
— אָט!

און דאָ האָט זיך נעבן ריז מיטאמאָל א קעמל שטיין באוויזן, אין דער מידבער און אין דער מיט, און דעם האלדז ארויף פארהויבן, און קאָפּ און פּאָנעם אנקעגן א הימל־עק אָנגעשטעלט. איז דאָס אזוי פארטראכט געווען, איז דאָס צו עפּעס ווי גרייט געשטאנען, און אזוי און שטייענדיק, און אזוי און גרייט זײַענדיק, האָט ווי אפן ריז און זײַנע פראגעס, ווי אים צו ענטפערן און ווי אים טשוועס געבן, געוואָרט.

— און וואָס, קעמל, זאָגסטו צום קרעציקן?
— כ'קאָן אים נישט.
— און ווער האָט אים געבראכט אהער?
— נישט איך און נישט מײַן מין — מײַן גלייכו

— קרעציקער! — האָט דאן דער ריז אויסגעשריגן און אפן קרעציקן און אף זײַן קאָפּ און קערפּער א פוס א הייב געטון און אים אָנגעגרייט געהאלטן.— קרעציקער!! — האָט ער נאָך העכער זײַן קאָל אופגעהויבן, און אף אים מיטאמאָל און מיט קויעך זײַן פוס אראָפּגעלאָזט... און דער קרעציקער איז צו נישט געבליבן, און דער ריז האָט אף אים זײַן געצעלט און בײַדל איבערגעקערט און זײַנע שמאטעס און דרענגלעך אף אים א מאַצייווע אויסגעשיט, און — זאָל ער ליגן, און זאָל ער נישט ליגנערן, און דער ריז האָט זיך ווײַטער אוועקגעלאָזט.

און אז דער ריז איז אזוי א טאָג און צוויי אין דער מידבער געגאן, מיט קיינעם אף זײַן וועג זיך נישט אָנגעשלאָגן, און די מידבער האָט זיך נאָך נישט אויסגענומען און איר אויסגאנג איז נאָך נישט צו זען געווען, האָט ער איינמאָל אין א פארנאכט א דאָרטיקן אפן וועג זיך אראָפּגעלאָזט, אף דער זאמד זיך אַוועקגעלייגט, און דעם פויגל זײַן באגלייטער, זײַן פירער און זײַן פאָרויס־גייער, צו זיך רופן און אף פארנאכט אים אײַנלאדן גענומען: פויגל, באווײַז זיך!... האָט דער פויגל פון א ווײַטן הימל־עק און פון צוריק פליען קומען זיך באוויזן, שוין אין טונקלקײַט און מיט פליגל מאטע, און נידעריק זיך האלטנדיק און אין לעצטער שײַן אין דער מידבער, איז ער צום ריז צוגעפלויגן, צוגעפלויגן און בא אים אָנגעפרעגט:

— וואָס באדארפסטו, ריז?
— ווי ווײַט איז נאָך צום ריזן־טורעם פרעגן.
— שוין נישט ווײַט און דו קאָנסט זיך גרייטן.
— צו וואָס?
— צו נאכט און צו נאכטלעגער, לייג זיך.

און אז דער ריז האָט זיך אוועקגעלייגט, אף דער לענג פון דער מידבער די פיס און גלידער אויסגעצויגן, די אויגן פארמאכט און פאמעלעך דעם שלאָף און מאכשאָוועס פון שלאָף זיך איבערגעגעבן, און אזוי אויך אײַנגעשלאָפן פאמעלעך, אזוי האָט זיך באלד אים כאָלעמען אָנגעהויבן: — דער פארלאָזטער בארג פון די געסער איז צוריק אופגעלעבט געוואָרן... אין דער הייך און אפן שפּיץ פון בארג האָט זיך א טעמפּל באוויזן, א נײַער, און אן אופגעבויטער, א באנײַטער און ווי הײַנט צו א יאָנטעוו געעפנט... און איזן איז אפדערנאכט אצינד, און אין דרויסן איז טונקל און פינצטערלעך, נאָר אין טעמפּל אינווייניק איז ליכטיק און באלויכטן, און פון דאָרט און דורך די פענצטער די דאָרטיקע שײַנט דער יאָנטעוו אויך אף בארג און אין דרויסן ארויס... און איזן איז נאָך דערווײַל דער טעמפּל ליידיק, נאָר אָט ווײַזט זיך אף זײַן שוועל א איינער, א דינער און וואָס דעם טויער צעעפנט, און דעם טעמפּל פאר אָנקומענדיקע און פאר ארײַנגייענדיקע — זאָלן ארײַנגיין. און אָט ווײַזן זיך שוין אָנקומענדיקע פון בארג, פון אלע זײַטן און פון זײַן צופוסנס, דורך טרעפּ און דורך סטעזשקעלעך פארשידן, און אלע מיט ליכט אין די הענט, און אלע די ליכט פון ווינט און פון פארלעשן פארשטעלן; — מ'גייט אוף און מ'קומט צו פאר טעמפּל צו, און מ'הייבט זיך צו זײַן ארײַנגאנג אוף, און מ'גייט אויך שטיל אין זײַן אינווייניקסט ארײַן. און די אופגייענדיקע מערן זיך, און פרויען מיט קינדער גייען, און אלטע ווערן דורך יונגע געפירט, און אַלע קומען אין טעמפּלס באלויכטיקונג ארײַן, און אלע זײַנען זיך אהין מיט די ליכט צונויפגעגאן. ווײַזט זיך אין טעמפּל און אַף א בימע־הייך, בא דער מיזרעך־וואנט און אנקעגן דער טיר־ארײַנגאנג, אן אלטער קויהען און אין ווײַסן אָנגעטון געהילט. שטעלט ער זיך שטיל פארן אוילעם פאָר, שטעלט ער זיך פאָר און זאָגט אזוי צום אוילעם: —

"In the name of the temple and in the name of the gods of the temple, I herewith proclaim that this temple is open and new again! We owe it to one of us, a last and remaining one of our race, this was his wish, he yearned for this renewal, and thanks to his wishing, thanks to his yearning, we now have gathered together, we have assembled here. I say unto you: Honor the temple."

And the worshipers listened to the priest, and with their candles in their hands they fell to their knees, and the priest raised his hands over them, and the priest softly prayed over them, and they knelt there in silence, and took the prayer and its stillness upon themselves and upon their heads....

"And now," said the priest, "stand up and listen."

And the crowd got up from its kneeling, the worshipers got to their feet, and all of them gazed at the priest and waited for his words. And the priest went on to say:

"In the name of the temple, and in the name of the gods of the temple, we shall give our benefactor a gift now, we shall give him a present for his wedding night, two unlit candles, for him and for his spouse, for him and for the giant daughter, his chosen bride."

And now the priest took from the pulpit table, which was covered with burning candles, two unlit candles, two candles that weren't burning: large and long, waxen and freshly wicked, and he took them in his hands, and held them out to the crowd, and then he went on to say:

"Let him come and let him take them, our benefactor, our temple-rebuilder, for his wedding, and for his night, his first, and when he and his beloved, he and his spouse, shall unite, then the two candles and wicks shall blend, each one kindling the other, and becoming one fire, and they shall be sent down to men, and men shall see the candles and they shall know: An ancient race has been restored, and ancient gods have come back to life, and the giants and their dynasty have been restored to power and might...."

And the giant listened to all these words, for he was in the crowd, and then he walked over to the old priest and the pulpit and stretched out his hands to him and took the candles and walked back.

And as the giant walked back with the lights, he saw: The brightness in the temple grew dark and went out. The festivities died out, and a grief drew across the walls and a shadowy shroud descended on the people, and they all remained in the darkness, and the candles in their hands faded and died, and the candles at the pulpit—flickered and shrank. And the temple grew still. On the pulpit they saw: The priest was gone and in his place stood a man, shrunken, and shrouded in some kind of cloak, and his face was concealed, and so was his body, and his head was covered, and his voice emerged from beneath his cover, faintly emerged, as he spoke these words:

"And the giant shouldn't think and he shouldn't assume that what he sees now is really seen, and what happens now before his eyes is truly and really taking place.... It's all a dream, a figment, it's all a fancy of his, a wish fulfillment, and right is he who is speaking now, and right was the leper, and he says he stamped him out but not his truth, he wouldn't listen, but truth is truth!"

And then everything, the entire temple, and all that filled the temple, vanished from before the eyes of the giant, and the crowd was gone, and the mountain was as deserted as once, and silent in the night and on the mountain peak, silent stood the leper's tent.... And the giant trembled, and the giant awoke.

"Bird!" he shouted, "Where are you?"

And when the giant opened his eyes with his shout and cast his eyes around far and wide, all that he saw was a graying, dawning, a silent desert dawning, and no one was near his bed, and no creature appeared in the distance, and all the world was drowsing still, and everything was deathly silent. The giant called out to the bird again, called out, and the bird called back to him, and came flying to him from drowsiness and grayishness, and sleepily flew up to him, and asked him what he needed.

"I've had a dream."

"I know."

"Explain."

"It's nothing."

"And the two candles?"

"Here they are!"

And the bird pointed to his side, and the camel was already standing there, ever since dawn, for such a long time, and on his two humps there were two candles, two long, large candles, waxen and never kindled, and standing opposite one another, straight and tall and sparkling at one another, and the camel, silently holding them, camellike, the candles on his humps, and staring at the giant and waiting for the giant's standing up from the ground, and for his standing straight, and the camel waited for him to start out.

— אין נאָמען פון טעמפּל, און אין נאָמען פון די געטער
טעמפּל ערקלער איך פאר ווידער אָפן און ווידער באַנײַט ד
טעמפּל! דאָס האָבן מיר איינעם פון אונדז, אונדזערן אַ לעצטן
פון אונדזער שטאם אַ פאַרבליבענעם, צו פאַרדאַנקען, דאָס ה
ער באַגערט, דאָס האָט ער געגאַרט צו אַ באַנײַונג, און אַדז
זײַן ווילן, און אַדאַנק זײַן גאַרן האָבן מיר זיך איצט צונויפ
זאַמלט, האָבן מיר זיך איצט צונויפגעקומען אַהער. לייג איך אַ
איצט פאָר: באַערט דעם טעמפּל...

און דער אוילעם האָט דעם קויהען געהערט, דער אוילעם ה
זיך מיט די ליכט אין די הענט אַף די קניִעס אַראָפּגעלאָזט, און ד
קויהען האָט אַף זיי זײַנע הענט אויסגעהויבן, און דער קויהען האָט
זיי שטיל מיספּאַלעל געווען, און דער אוילעם האָט שטיל געקניט
און אַף זיך און אַף די קעפּ זייערע די טפילע און איר שטילקײַ
גענומען...

— און איצט, — האָט דער קויהען געזאָגט, — שטייט אויף או
הערט.

און דער אוילעם איז פון קניִען אויפגעשטאַנען, דער אוילע
האָט זיך פון דער ערד אויפגעהויבן, און אַלע האָבן אָפן קויהע
געקוקט, און אַלע האָבן אַף זײַן וואָרט געוואַרט. און דער קויהע
האָט זיך ווײַטער אָנגערופן, און דער קויהען האָט אַזוי געזאָגט

— אין נאָמען פון טעמפּל, און אין נאָמען פון די געטער פו
טעמפּל שענקען מיר דעם גוטס־טוער אונדזערן אַ געשאַנק אַצינד
שענקען מיר אים צו זײַן כופּע־נאַכט צוויי ליכט נישט־אָנגעצונדענע
פאַר אים און פאַר זײַן פּאָר, פאַר אים און פאַר דער ריזן־טאָכטע
פון אים אויסדערוויילטער.

און דאָ האָט זיך דער קויהען פון בימע־טיש, וואָס איז פו
מיט ברענענדיקע ליכט באַשטעלט געווען, צוויי נישט קיין אָנגע
צונדענע, צוויי נישט ברענענדיקע אַראָפּגענומען: גרויסע או
לאַנגע, וועקסענע און מיט קנויטן נאָך נײַע, האָט ער זיי אי
ביידע הענט גענומען, האָט ער זיי צום אוילעם אויסגעשטרעקט
האָט ער אויסגערופן און ווידער געזאָגט: —

— זאָל ער צוגיין און זאָל ער זיי נעמען, אונדזער גוטס־טוע
און אונדזער טעמפּל־אויפריכטער, צו זײַן כופּע און צו זײַן נאַכ
דער ערשטער, און אַז ער מיט זײַן באַשערטער, אַז ער מיט זײַ
פּאָר וועלן זיך פאַרייניקן, וועלן זיך דאַן אויך די צוויי ליכט מיו
די קנויטן צונויפגיין, וועלן זיי זיך אָנצינדן איינס באַם צווייטן
וועלן זיי צו איין פײַער ווערן, וועלן זיי דאַן צו מענטשן אָפּגע
שיקט ווערן, וועלן מענטשן די ליכט דערזעען, וועלן זיי וויסן
אַן אַלטער שטאַם איז צוריק אויפגעריכט געוואָרן, אַלטע געטע
זײַנען צוריק צום לעבן געקומען, און די ריזן און די מישפּאָכ
פון ריזן האָבן צוריק זייער מישפּאָכע און זייער געוועלטיקונ
באַקומען...

און דער ריז האָט דאָס אויסגעהערט, ווײַל דער ריז אי
צווישן אוילעם געווען, האָט ער זיך אַרויסגערוקט פון צוויש
אוילעם און צו פאַר אַלטן קויהען און פאַר זײַן בימע־שטאַנד גע־
נעענט, האָט ער צו אים די הענט אויסגעשטרעקט און בײַ אים
די ליכט צוגענומען און מיט זיי אַף צוריק זיך גערוקט.

און אָט, ווי דער ריז איז אַזוי צוריק און מיט די ליכט גע־
גאַנגען, אַזוי האָט ער דערזעען: טונקל און אויסגעלאָשן האָט אין
טעמפּל דאָס ליכטיקײַט גענומען ווערן, אויס יאָנטעוו און ווי עפּעס
אַ טרויער האָט זיך אַף די ווענט אָנגעצויגן און אָפן גאַנצן אוי־
לעם האָט זיך ווי אַ טונקל שאָטן־אײַנגעהילטקײַט אַראָפּגעלאָזט,
און דער גאַנצער אוילעם איז אין דער פינצטערלעך געבליבן, און
די ליכט אין די הענט זייערע האָבן אײַנגיין און זיך אויסלעשן
גענומען, און אויך די ליכט פון דער בימע — צו צאַנקען און אײַנ־
ציִען זיך מיט שײַן. איז אין טעמפּל דאַן שטיל געוואָרן. האָט מען
אַף דער בימע דערזעען: אָפן אָרט פונעם קויהען דעם פריִערדיקן
איז איצט אַ מענטש און אַן אײַנגעבויגענער, אַ פאַרהילטער און
אין עפּעס אַ מאַנטל אַ מין געשטאַנען, און זײַן פּאָנעם האָט מען
נישט געזעען, און אויך נישט זײַן קערפּער גאָר, און אויך זײַן
קאָפּ איז אים פאַרדעקט געווען, און פון אונטער זײַן פאַרדעקט־
קײַט האָט זיך זײַן קאָל דערהערט, האָט זיך עס שוואַך דערהערט
און אַזוי געזאָגט:

— און זאָל ער נישט מיינען, דער ריז, און זאָל זיך אים
נישט אויסדאַכטן, אַז דאָס, וואָס ער זעט אַצינד, איז געזעען
טאַקע, און אַז דאָס, וואָס ס׳קומט איצט פאַר זײַנע אויגן פאָר,
געשעט טאַקע און מיט אַן עמעס... ס׳איז אַ כאָלעם נאָר און פון
אים אַן אויסטראַכטעניש, ס׳איז זײַנס אַן אויסווײַזונג און ווײַל
ס׳ווילט זיך אים, און גערעכט איז דער וואָס איצטער רעדט, און
רעכט געהאַט האָט קרעציקער, און ער זאָגט: צעטראָטן האָט ער
אים, אָבער נישט זײַן עמעס, הערן וויל אים נישט, אָבער אַזן
איז אַזוי...

און דאָ איז פון פאַר די אויגן פון ריז דער גאַנצער טעמפּל
און אַלץ, וואָס האָט פאַרפולט דעם טעמפּל, פאַרשוווּנדן געוואָרן,
און דער אוילעם איז נישט געבליבן, און אָפן באַרג האָט דאָס
פריִערדיקע פּוסטקײַט געהערשט, און שטיל נאָר אין דער נאַכט,
און אָפן באַרג־שפּיץ פונויבן איז שטיל דאָס געצעלט פון קרע־

And the giant stood up, and shook off the night and his lying, and the bird flew off into the distance, and the camel stirred from where he was, and the giant walked off from where he was, and started off into the day and into the further part of his journey.

And for the third time, and the last, the leper came in the giant's way. And this is what happened:

When the giant had been walking a while, and had strode across most of the breadth of the desert, and was coming close to the end of the sand and the start of the ocean, and to the tower by the sea, he suddenly saw in the bright broad day a mirage in the desert. The sun reflected and brought to the giant, before his eyes, in the desert: an enormous city, filled with walls and houses, and filled with streets, and people scurrying to and fro, and people avoiding one another in haste, and people deeply absorbed. Suddenly, a square in the city opened, a large square, a giant square, enough for an enormous crowd. But the square was empty and abandoned, and filled with a void, and no one appeared. However, people started coming, from all sides and from all streets, and from all corners, and from all alleys. One by one, and hugging the ends, and then more and more, and into the middle, and slowly, slowly, filling the square, and growing into a huge assembly. Now the square was thronged and black with people, and a black throng filled it out. Next, a high place appeared at the center—of wooden boards, or a pile of sand, it was hard to say which. And there in that place that stuck out of the crowd, a man emerged and stood out above the assembly. For a while, the man waited for the crowd, for a moment or two, looked around as he waited, and then, to attract their attention he held up his hand, stretched it out and called to the people:

"Great and mighty assembly, a holiday has been proclaimed for us today. A great event has called us together. Know that a giant has appeared in the desert, till now he lived in loneliness, he was the last and alone and a leftover, and now at last he has found his mate, and today he will go to mate with his mate; and he means to create offspring like himself and his ancient forebears, and giants will emerge from his loins and giants will come to the settlements now, and a new power shall rule over our heads. And the giant's dominion shall be lofty, and it shall reach to the very sky, and the lofty sun will reach from the heavens to crown his head. And you shall be shielded and protected by the giant crown. And no enemy shall attack you and no hostile armies shall cross your borders . . . . Now listen to every word I say, listen and be joyous at what I say!"

And the people listened to everything, and they listened in silence, and when the man was finished speaking, the people wouldn't stir from the square and no one spoke and no one roused a cry of joy. The people stood hushed, waiting, and waiting, and all at once—a voice cried out from the throng, a single voice that carried across the square, carried its shout:

"We don't need him! We don't want him! We aren't waiting for him to eclipse the sun . . . ."

"We don't need him! We don't want him!" came from all sides and all ends and from the great center and from all mouths—"We don't need him, he's foreign to us, the giant, he will tread over our heads, he will wreck our houses, he will eclipse the sun and send darkness to us—We don't need him!"

All of them bent down and all of them picked up clods of earth and dust and stones and turned to the man who was standing on the height, and they shouted:

"Where is he?" they all shouted and hollered as one.

"There!" said the man, pointing to the giant who stood in the desert. "There he is! Do what you will! There he is! He's in your hands!"

And the people began to fling stones and cast dirt, and an uproar arose in the throng, and people stampeded one another, and pushed and jostled one another, and thronged and crowded and attacked one another, and came closer and closer to the giant—and all at once:

The vision vanished, the crowd was gone, the square was empty. Abandoned and deserted, and not a soul in sight, and only one man, on the high place, the crier, face to face with the giant, silently they eyed one another, the two of them alone on the square. He was alone now, the crier, and he

ציקן, און נעבן דעם דער קרעציקער געשטאַנען... און דער ריז האָט אופגעציטערט, און דער ריז האָט זיך אופגעכאפּט.

— פויגל! — האָט ער א געשריי געטון. — ווּ ביסטו?

און אז דער ריז האָט איניינעם מיטן געשריי די אויגן אַן עפן געטון, און ארום זיך און ארום זײַן געלעגער ווײַט און אף אלע זײַטן זיך ארומגעקוקט, אזוי האָט ער אף אומעטום א גראָען פאר־טאָג נאָר געטראָפן, א שטילן און א מידבערישן, און קיינער איז לעבן זײַן געלעגער נישט געווען, און קיין באשעפעניש האָט זיך פון ווײַט נישט באוויזן, און אלץ נאָך געדרימלט, און אלעס נאָך — טויט געשוויגן. האָט דער ריז דאן נאָכאמאָל צום פויגל גערופן, גערופן און יענער האָט זיך אָנגערופן. איז ער צו פליִען געקומען, פון פארדרעמלטקייט און פון פארגראָטקייט ארויס, און ווי א פארשלאָפענער זיך פארן ריז פאָרגעשטעלט, האָט ער זיך פאַר אים באוויזן אזוי און בא אים „וואָס ער דארף" א פרעג געטון.

— א כאָלעם. האָט זיך מיר געכאָלעמט.

— כ'ווייס.

— און וואָס?

— ס'איז גאָרנישט.

— און די צוויי ליכט?

-- אָט זײַנען זיי!

און דאָ האָט דער פויגל אף נעבן א זײַט זײַנער אָנגעוויזן, איז שוין דאָרטן פון פארטאָג און ווי פון לאנג דאָרט ווידער דאָס קעמל געשטאנען, האָבן אף זײַנע צוויי האָרבעס צוויי ליכט זיך באוויזן, צוויי גרויסע און לאנגע, וועקסענע און נאָך נישט אָנ־געצונדענע; זײַנען זיי איינס אנקעגן דאָס אנדערע געשטאנען, גלײַכע און אופגעשטעלט און איינס אנקעגן צווייטן פונקט, און שטיל אזוי זיי האלטנדיק און קעמלדיק אזוי די ליכט אף די האָרבעס טראָגנדיק, האָט דאָס קעמל ווי אפן ריז און אף זײַן פון דער־ערד־אופשטײַן ארויסגעקוקט, אף זײַן אופשטעלן זיך און אין וועג זיך לאָזן געווארט.

און דער ריז איז אופגעשטאנען, און פון נאכט און ליגן זיך אָפּגעטרייסלט, און דער פויגל איז שוין אין דער ווײַט אָפּגעפלויגן.

און אויך דאָס קעמל האָט זיך פון אָרט גערירט, און אויך דער ריז איז דאן פון זײַן אָרט אָפּגעגאן, אָפּגעגאן און צום טאָג און צום ווײַטער־גיין זיך געלאָזט.

און צום דריטן און צום לעצטן מאָל איז דער קרעציקער דעם ריז אין וועג געקומען. און געווען איז דאָס אזוי: נאָכדעם, ווי דער ריז איז שוין א צײַט אין וועג געהאט געווען, שוין די מיד־בער אין די ברייט געהאט דורכגעשפאנט און באלד צום סאָף אירן און צום אָנהייב יאם און צום טורעם בא יאם זיך דער־נעענט, — אזוי האָט ער איינמאָל אינמיטן העלן טאָג אין דער מידבער א מידבער־בילד דערזעען: — און אָפּגעשפיגלט, און אין העלער מידבער געבראכט און פאָרגעשטעלט האָט די זון פארן ריז: א גרויסע שטאָט, וואָס איז פול מיט מויערן געבויט געווען, און פול מיט גאסן איז די שטאָט, און פול מיט טומל און מיט מענטשן אין די גאסן, און מענטשן אײַלן זיך ערגעץ און איינס אנקעגן דאָס אנדערע קומען, און מענטשן מײַדן זיך אויס אין אײַלעניש, און מענטשן זײַנען שטארק באשעפטיקט אלע. האָט זיך פּלוצלים א פלאץ אין שטאָט אופגעעפנט, א גרויסער און א רי־זיקער, און וואָס א גרויסע מענגע קאָן זיך צונויפנעמען און זיך צונויפזאמלען אהין. איז דער פלאץ דערווײַל ליידיק און מיט קיי־נעם נישט פארנומען געווען און אופגעראמט און מיט ליידיקײַט איז געשטאַנען, און קיינער האָט זיך נישט געוויזן דאָרט. האָבן דערנאָך צו אים מענטשן אָנקומען גענומען, פון אלע זײַטן און פון אלע גאסן, וואָס פירן אהין, און פון אלע עקן און אויך פון הינטערגעסלעך ארויסצוקומען: — פריִער איינציקווײַז און בא די עקן זיך געהאלטן, דערנאָך געמערט זיך און אויך אין דער מיט ארײַן, און פאמעלעך־פאמעלעך דעם פלאץ אלץ אָנגעפולטער גע־מאכט, און אלץ מער און מער און צו א גרויס פארזאמלעניש געוואָרן. איז דער פלאץ פול און באדעקט געווען. און שווארץ פון מענטשן האָט ער אויסגעזען, און א שווארץ פארפולעניש האָם די גרייס זײַנע פארנומען. האָט זיך דאן אין דער מיט אין זײַנער א הויך אָרט באוויזן. צי פון האָלץ און ברעטער געמאכט, צי פון זאמד אָנגעשיט — איז נישט צו זען געווען פון דאָרט, און אף יענעם אָרט, דעם אונטערגעהויבענעם, האָט זיך א מענטש

looked sad, and forlorn, and after his silence, he spoke to the giant:

"Giant, where are you going, where are your steps directed?"

"Toward the place where the bird is calling!" replied the giant.

"Why?"

"To arouse the strength of the old giants and to bestow power on the settlements."

"Who wants it?"

"I want it, and I shall do it!"

"And what about the people?"

"They belong to the leper!"

And now the man who stood before the giant began to cover and hide his face, and buried his head in his cloak . . . . And now it was the leper before the giant, his old friend, shrunken and covered, and the giant strode over to him, and the giant, in disgust and fury, trod over to him . . . . And the leper was gone, and the vision in the desert disappeared from the giant and the giant's eye, the city was gone, and the streets of the city, and every last trace of the city was gone, and then—the evening came to the desert, and when the giant, striding and treading to the leper, looked around, and opened his eyes, he saw the desert and the way out. And he sniffed the ocean, and soon he caught sight of the shore of the ocean, and a tower was standing on the shore, an old and ancient tower, with windows facing the sea and the desert . . . . It was evening already, and a flag was fluttering on the steeple, and calling out, and inviting him into the tower, and the giant walked over, and turned his steps toward the tower . . . .

And he saw: The bird flew over to one of the windows, and rapped on the glass with weary wings. The window opened. A head came out, huge and rare, the head of the daughter of the tower, waiting for someone from the desert. The head appeared and was radiant, and turned to the newcomer, welcoming. The giant saw the head, and the sea was calm, and at the shore, along the sand, stood the camel who had come from the desert, stood with the candles on its humps, the large and silent candles, the waxen and never-ignited candles.

The giant entered the tower.

And when he encountered the daughter of the tower, no one could see, and when they met, no one was present, because she had a room in a room, and she never went into that room, and that room was always locked, and only waited for this to happen. And a lamp and a table were standing there, and the lamp was never lit, but now it was burning for today, for this meeting.

They entered the room, and an hour went by—and they were silent, and after an hour—they still remained. And the night arrived and the stars emerged in the heavens, and the night covered the world, and the tower and the lamp of the tower were radiant with festivity. And it was late at night, and the sea was talking in its sleep, and the camel was standing on the shore and listening to the talking sea, and the camel wet his feet in the water, waiting for the tower and for the lamp in the tower . . . . And at last, the lamp was snuffed . . . .

And all was still, and the tower stood there, old and ancient, and the darkness was as if reborn, and it had never been so dark. And the sea was sighing, and breathing with all its might. And the camel was standing still, waiting for the night to end. And finally the night *did* end.

The morning star emerged in the heavens and peered down upon the sea and the desert, and blessed them both with its gaze and its favors . . . . And then in the tower, a window opened, a window facing the sea, and a voice could be heard on the shore and the water:

"The night is past, and the night was blessed, and now is the time for the candles on the camel's humps . . . ."

And then the candles on the humps leaned toward one another, came toward one another, and the morning star was watching, and the morning star was shining from the sky, and both wicks lit up, and both wicks joined in one fire and—the camel emerged from the water and walked away

האָט ער זיך נאָך זײַן שווײַגן און אופֿהאַלטן געווענדעט צום ריז, האָט ער זיך צו אים אָנגערופֿן און אַזוי געזאָגט: —

— ריז, וווּהין גייסטו? און וווּהין זײַנען דײַנע טריט אָנגעריכט?

— אַהין, וווּהין דער פֿויגל רופֿט — האָט דער ריז געענטפֿערט.

— נאָך וואָס?

— די אַלטע ריזן־קוֹיכעס צו דערוועקן און דעם יְשועה מיט מאַכט באַגליקן.

— ווער דאַרף עס?

— איך וויל עס און איך מוז עס!

— און דער אוילעם?

— איז דעם קרעציקנס!

און דאָ האָט זיך דער מענטש, וואָס פֿאַר ריז, צו פֿאַרהילן און ווי זיך אין עפּעס אײַנדעקן גענומען, דאָס פּאָנעם און דעם קאָפּ באַגראָבן און אין זײַן קלייד זיך באַהאַלטן... איז שוין דאַן פֿאַרן ריז זײַן אַלטער און זײַן באַקאַנטער, דער קרעציקער און דער פֿריִערקער, אין זײַן אײַנגעבויגנקייט און אין זײַן אײַנגעהילטקייט געשטאַנען, און דער ריז האָט צו אים אַ שפּאַן געטון, און דער ריז האָט מיט כּעס און עקל אויף אים אַ גיי געטון... איז דער קרעציקער נישט געבליבן, און אויך דאָס גאַנצע זעונג אין דער מידבר איז באַלד פֿון פֿאַר ריז און פֿון אויג אים פֿאַרשווּנדן, און נישט די שטאָט איז געבליבן, און נישט די גאַסן אין שטאָט, און יעדער שפּור פֿון זיי איז פֿאַרלוירן געגאַן, און — אין מידבר איז דאַן שוין פֿאַרנאַכט געווען, און אַז דער ריז האָט זיך נאָכן שפּאַן אַרומגעקוקט, און נאָכן גיי צום קרעציקן, ווי די אויגן געעפֿנט, אַזוי האָט ער פֿאַר זיך שוין די מידבר און בײַ איר אויסגאַנג דערזען... און מיט יאַם האָט אויף אים אַ שמעק געטון, און באַלד האָט ער פֿון יאַם דעם ברעג באַמערקט, און אויפֿן ברעג איז אַ טורעם געשטאַנען, אַן אַלטער און אַ פֿאַרעלטערטער און מיט פֿענצטער, וואָס האָבן אי צום יאַם אי צו מידבר געקוקט... איז שוין דאַן פֿאַרנאַכט געווען און אויפֿן טורעם־שפּיץ האָט אַ פֿאָן געפּאָנט און די פֿאָן האָט גערופֿן, און די פֿאָן האָט אין טורעם אַרײַן אײַנגעלאַדן, און דער ריז האָט זיך געלאָזט אַהין, און דער ריז האָט צום טורעם זײַנע טריט אָנגעריכט...

האָט ער דאַן דערזען: — און דער פֿויגל איז צו איינעם אַ טורעם־פֿענצטער צוגעפֿלויגן, און מיט פֿליגל מידע אין אַ שויב דאָרט אָנגעקלאַפּט. האָט זיך דאָס פֿענצטער געעפֿנט. האָט זיך פֿון דאָרט אַ קאָפּ אַרויסגערוקט, אַ גרויסער און אַ זעלטענער, אַ טורעם־טאָכטערדיקער און וואָס לאַנג אויף עמעצן פֿון דער מידבער וואַרט. האָט ער זיך באַוויזן און זיך צעשטראַלט, און צום אָנקומענדיקן און זיך ווײַזנדיקן ווי זיך אַ ריס געטון אַנקעגן. האָט אים דער ריז דערזען, און דער יאַם איז רויִק געווען, און בײַם אָנהייב, און בײַ ברעג בײַ זײַנעם איז אויך דאָס קעמל און פֿון דער מידבער אָנקומענדיק געשטאַנען, געשטאַנען און מיט די ליכט אויף די האָרבעס, מיט די גרויסע און מיט די שווײַגנדיקע, מיט די וועקסענע און די נאָך נישט אָנגעצונדענע קיינמאָל.

איז דער ריז דאַן אין טורעם אַרײַן. און ווי ער האָט זיך מיט דער טורעם־טאָכטער באַגעגנט, האָט קיינער נישט געזען, און ווי זיי האָבן זיך באַקאַנט צום ערשט, איז קיינער נישט געווען דערבײַ. ווײַל אַ כיידער אין אַ כיידער האָט זי געהאַט, און אין יענעם כיידער איז זי נישט געקומען קיינמאָל, און יענץ כיידער איז פֿון אַלעמאָל אָפּגעשלאָסן געשטאַנען, און נאָר אויף דעם פֿאַל בײַ איר אָנגעגרייט געווען. און אַ טיש און אַ לאָמפּ איז דאָרט געשטאַנען, און דער לאָמפּ האָט זיך נישט אָנגעצונדן קיינמאָל, נאָר הײַנט און צום באַגעגעניש האָט געברענט צום ערשטן.

זײַנען זיי אַרײַן. און אַ שאָ איז אַוועקגעגאַן — און זיי זײַנען דאָרט שטיל געווען, און נאָך אַ שאָ — און זיי האָבן זיך אַלץ געזאָמט... און די נאַכט איז אָנגעקומען און אויפֿן הימל האָבן זיך שטערן געוויזן, און די נאַכט איז צוגעפֿאַלן — און דער טורעם און דער לאָמפּ פֿון טורעם האָבן מיט גרויסן יאָנטעוו־ליכט געלויכטן... און שפּעטע נאַכט האָט דערגרייכט — און דער יאַם האָט פֿון שלאָף גערעדט, און דאָס קעמל איז בײַם ברעג געשטאַנען און האָט זיך צום יאַמס רייד צוגעהערט, און דאָס קעמל האָט די פֿיס אין וואַסער גענעצט, און אויפֿן טורעם און אויף דעם לאָמפּ פֿון דאָרט געוואַרט... האָט ער זיך לעסאָף אויסגעלאָשן, דער לאָמפּ...

from the ocean shore, and he turned to the dawn, the quiet daybreak, turned his face toward the desert and walked into the desert, intending to walk beyond the desert and bring the light and the tiding to mortals . . . .

"And that's who I was waiting for, the camel, and that's who I keep looking for, at the border, and it's been so long since he entered the desert, and it's been so long since he's been coming."

And that was the creature's tale.

אַרויסגערוקט, און העכער פֿון אַל, דעם פֿאַרזאַמלעניש האָט זיך אָנגעזען. האָט דער מענטש אַ ווײַלע דעם אוילעם אויסגעוואַרט, אַ מינוט און צוויי און זיך איבערגעקוקט אין וואַרטן, און דאַן, אום דעם אוילעמס אויפֿמערקזאַמקייט צו זיך צו ווענדן, האָט אַ האַנט אין דער הויך אויפֿגעהויבן, אויסגעשטרעקט און אויסגערופֿן צום אוילעם:

— „אוילעם און פֿאַרזאַמלונג גרויסע, אַ יאָנטעוו איז אונדז הײַנט אויסגערופֿן, אַ גרויס־געשעעניש האָט אונדז הײַנט צונויפֿגענומען, ווייסט: אין דער מידבער האָט זיך אַ ריז באַוויזן, אין דער מידבער האָט ביז אַהער אַן עלנטער געוווינט, און אַ לעצטער איז ער געווען, און איינער נאָר און אַ פֿאַרבליבענער, און איצט האָט זיך אים זײַן פּאָר געטראָפֿן, און הײַנט גייט ער מיט זײַן פּאָר זיך פּאָרן; און אויפֿשטעלן מיינט אַ דאָר, ווי ער און ווי די אַמאָליק־עלטערן זײַנע, און גרויסע ריזן וועלן פֿון זײַנע לענדן אַרויסגיין, און גרויסע ריזן וועלן אין יְשועה איצט אָנקומען, און אַ נײַ־געוועלטיקונג וועט איבער אונדזערע קעפּ איצט הערשן. און הויך וועט דעם ריזס מעלוכע געבויט זײַן, און ביזן הימל וועט זי דערגרייכן, און די הויכע זון וועט פֿון הימל דערלאַנגען אום מיט איר זײַן קאָפּ צו קרוינען. און געשיצט וועט איר זײַן און פֿון דער ריזן־קרוין באַהיט, און קיין סוינע וועט אויף אײַך נישט אָנפֿאַלן, און קיינע פֿײַנט־כאַיאָלעס וועלן אײַערע גרענעצן נישט אַריבערטרעטן... הערט־זשע אויס און פֿאַרנעמט דאָס אַלעס, הערט עס אויס און פֿרייט זיך מיט דעם געזאָגטן!"

און דער אוילעם האָט דאָס אויסגעהערט, און דער אוילעם האָט געשוויגן, און דער אוילעם האָט נאָכן מענטשנס רייד פֿון אָרט זיך נישט אַ ריר געטון, און קיינער האָט קיין קאָל נישט אויפֿגעהויבן, און קיינער האָט קיינעם צו קיין פֿרייד־אויסדרוקן נישט געוועקט. איז מען אַזוי שטיל געשטאַנען, האָט מען אַזוי געוואַרט אויפֿגעהאַלטן, און פּלוצלים — און פֿון דער מענגע אַרויס האָט זיך אַ קאָל דערהערט, אַ קאָל אַן איינציקס און וואָס ס׳האָט איבערן גאַנצן פּלאַץ געקלונגען. געקלונגען און אויסגעשריגן: מיר דאַרפֿן אים נישט! מיר נייטיקן זיך אין אים נישט! מיר וואַרטן נישט אויף אים, ער זאָל די זון פֿאַרשטעלן...

— מיר דאַרפֿן אים נישט! מיר ווילן אים ניט! — האָט זיך פֿון אַלע עקן און פֿון אַלע זײַטן און אויך פֿון דער מיט דער גרויסער און פֿון אַלע מײַלער שוין געטראָגן, — מיר דאַרפֿן נישט, ער איז אונדז פֿרעמד, דער ריז, ער וועט איבער אונדזערע קעפּ טרעטן, ער וועט אונדזערע ביניאָנים כאָרעוו מאַכן, ער וועט אונדז די זון פֿאַרשטעלן און אויף אונדז אַ פֿינצטערניש שיקן, — מיר דאַרפֿן אים נישט!

אַלע האָבן זיך צו דער ערד אַ בויג געטון, און אַלע האָבן הויפֿנס ערד און הויפֿנס שטויב און שטיינער אָנגענומען, און אַלע האָבן זיך מיט די אָנגעפֿולטע הויפֿנס צו דעם מענטשן, וואָס איז אויפֿן הויכן אָרט געשטאַנען, געווענדט, געווענדט און אויסגערופֿן:

— ווּו איז ער? — האָבן אַלע אין איין קאָל און אין איין ליאַרעם־אויסרופֿן געשריגן.

— אָט! — האָט זיי דער מענטש אויפֿן ריז און וואָס איז דאַן אין דער מידבער געשטאַנען, אָנגעוויזן — אָט איז ער און טוט מיט אים, אָט איז ער און אין די הענט אין אײַערע!

און דער אוילעם האָט וואַרפֿן גענומען, שטיינער געשאָטן און שטויב געשטויבט, און אַ גרויסער טומל איז צווישן דער מענגע געוואָרן, און איינער האָט אויפֿן אַנדערן אָנגעטראָטן, און איינער האָט דעם אַנדערן געשטויסן, און אַלע האָבן זיך צונויפֿגעדרענגט און אָנגעלאָפֿן איינער אויפֿן צווייטן, און אַלע האָבן זיך אַלץ נעענטער און נעענטער צום ריז געריסן, און פּלוצלים — און אָפּגעטון האָט זיך דאָס זעונג, און נישט געבליבן איז דער אוילעם, און דער פּלאַץ איז ליידיק געוואָרן: אָפּגעראַמט און אָן קיינעם, אויסגעליידיקט און קיין נעפֿעש נישט צו זען, און נאָר אויפֿן אָרט אויפֿן הויכן איז איינער אַליין און דער פֿריִער־אויסרופֿער געשטאַנען און פּאָנעם צו פּאָנעם מיטן ריז זיך איבערגעקוקט, און, שטיל אַזוי זיך איבערקוקנדיק, געשוויגן און אַליין אויפֿן פּלאַץ נאָר ביידע. איז ער איצט אַליין געווען, דער אויסרופֿער, האָט ער איצט עפּעס טרויעריק און ווי נאָך עפּעס פֿאַרלירנדיק אויסגעזען,

8

19

און שטיל איז דאָרט געוואָרן, און דער טורעם איז אַלט און פארעלטערט געשטאנען, און דאָס פינצטערניש, ווי באַנײַט הײַנט אָבער, און ווי קיינמאָל נישט פינצטער געווען ביז אהער... און דער יאם האָט געזיפצט, און דער יאם האָט מיט קויכעס געאָטעמט. און דאָס קעמל איז שטיל געשטאנען, און דאָס קעמל האָט אַף סאָף־נאכט ארויסגעקוקט. האָט זיך דאן אויך אויסגעלאָזט די נאכט. האָט זיך אפן הימל דער שטערן פון פרימאָרגן באוויזן און אַף יאם און אַף מידבער ארויפגעקוקט. און ביידע אינײינעם מיט איין בליק און מיט איינע כסאָדים געבענטשט... האָט זיך פון טורעם דאן א פענצטער געעפנט, א פענצטער און וואָס צום יאם קוקט ארויס, און עפעס א קאָל האָט זיך אפן ברעג און אפן וואסער דערהערט:

— די נאכט איז אריבער און מיט מאזל אונדז די נאכט, און אויך פאר ליכט און אַף די האָרבעס באם קעמל איז די צײַט שוין געקומען...

האָבן זיך דאן די ליכט, וואָס אַף די האָרבעס באם קעמל איינס צום אנדערן צוגעבויגן. האָבן זיי זיך דערנעענט איינע צום צווייטן, און דער מאָרגנשטערן האָט דאָס צוגעזעען, און דער מאָרגנשטערן האָט זיי פון הימל שײַן ארויפגעשײַנט, און ביידע קנויטן האָבן זיך אָנגעצונדן, און ביידע קנויטן האָבן זיך אין איין פײַער פאריײניקט, און — דאָס קעמל איז פון וואסער ארויסגעגאן און פון יאם־ברעג ארויסגעשפאנט, און אזוי, און מיט די ליכט שוין ברענענדיקע, און אזוי, אין פארטאָג דעם שטילן, האָט זיך עס מיט דעם פּאָנעם צו דער מידבער און צום וועג אהין געווענדעט, און מיטן געדאנק אויך א ו י ס ע ר מידבער און מיט ליכט און בסורע אין יישעוו אָנצוקומען...

און אַף אָט דעם קעמל ווארט איך דאָ, אַף אָט דעם קעמל קוק איך ארויס בא גרענעץ, און שוין א צײַט, אז ס'גייט אין דער מידבער, און צײַט שוין קומען דעם.

אזוי דערציילט די בריִע.